

Војнички хлеб таин

Бојдан Ибрајџер

Да је жито најјаче оружје, znale су мно-
гобројне војсковође. Ко га је поседо-
вао, био је господар фронта. То се пока-
зало и у Великом рату. Почетком Првог
светског рата Сједињене Државе биле су
неутралне. Из Америке до зараћене и глад-
не Европе, преко Атлантика су стизали ве-
лики транспорти жита. Тада је „империја
пшенице“ трговала са обе зараћене стра-
не. Аналитичари, међутим, кажу да је пре-
кретница у Првом светском рату
наступила 1917. године, када су
САД ушле у рат „и Немцима ус-
кратиле хлеб“. „Победа помоћу
пшенице“ – био је програм пред-
седника Америке Вудро Вилсона.
Свемоћним војничким хлебом,
дакле!

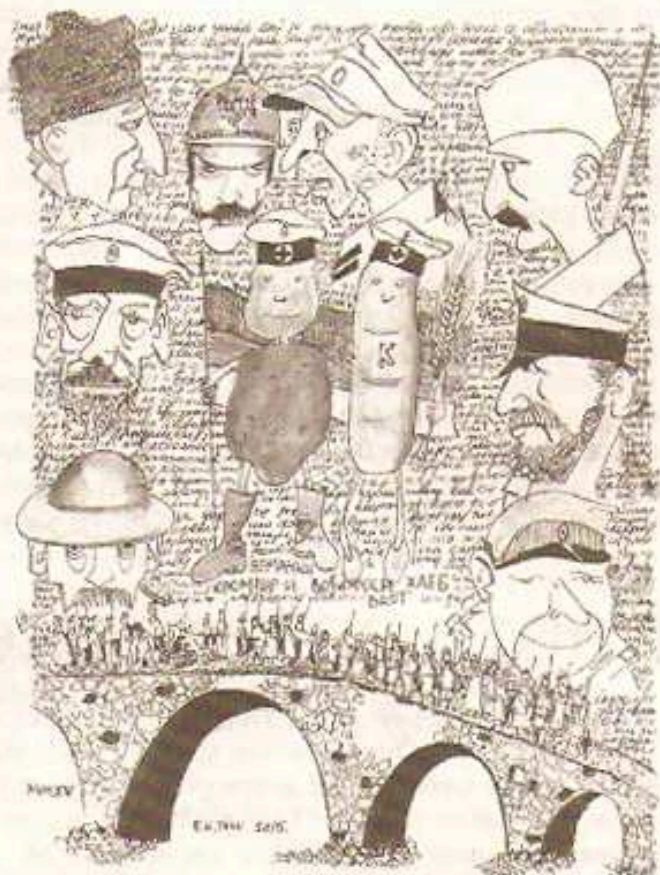
О војничком хлебу – таину, на
изложби „Хлеб у Великом рату“
разговарао сам са приређивачем
Димитријем Вујадиновићем из
фондације „Балканкулт“.

– У српској војсци Првог свет-
ског рата таин је значао хлеб про-
сечне тежине пола оке. Ока изно-
си килограм и 282 грама. Реч таин
је арапског порекла и значи „одре-
дити количину“. Турци су реч ко-
ристили у значењу следовање – из-
носи Вујадиновић. – Тајна доброг
таина била је у оштром белом бра-
шну типа 1.100, са комбинацијом
раженог брашна. Остали састојци
били су као и код других врста хле-
ба: квасац или без њега, со и вода.
Таин је био округлог облика, вео-
ма хранљив, и зато врло цењена храна код
војника, често и једина, која је обезбеђива-
ла преживљавање. Снабдевање таинном из
војних и локалних пекара било је за борце
на фронту отежано, и основни задатак оних
који су га месили био је да што дуже сачува
свежину. На почетку рата српски војник је
дневно следовао килограм хлеба (таина),
аустријски 700 до 800 грама, немачки 750,
француски 700, а британски војник 680 гра-
ма. Међутим, како је рат одмицао, сле-
довање се смањивало. Приликом повлачења
српске војске преко Албаније, следовања
готово да и није било. Сваки војник се сна-

лазио како је знао и умео. Тада је глад дове-
ла до великих жртава услед изгладњивања
– казује Вујадиновић.

О глади и хлебу при преласку преко Ал-
баније пише у свом ратном дневнику и
Милета М. Продановић из Прањана: „На-
ши су војници успут по арнаутским сели-
ма морали са себе да скидају одела и кошу-
ље, те мењали за хлеб, јер новац Арнаути
нису хтели примати никако.“

Вапај за хлебом био је у рововима на
фронту, а сабласт глади ширила се и ме-
ђу цивилима обе зараћене стране. Тако
су на неким фотографијама из 1917. с по-
менутих изложбе, готово бескрајни редови
за хлеб у Ридингу, Берлину, Петровграду.
Баш у Петровграду, фебруара 1917, изби-
ла је „хлебна побуна жена“. На изложеним
фотографијама и плакатима су пољске пе-



Б. И. Тане

каре, дејци хлебова, војници свих раса и
нација и написи: „Уштедите хлеб недељ-
но, помозите победи у рату.“ „Једите мање
хлеба“. И гесло једне немачке подморнице:
„Чувајте хлеб, уштедите два парчета дне-
вно, и победимо U' Boat.“

Маркс, један од пруских генерала у би-
ци за Верден 1916, поред осталог, наво-
ди „да су се његови људи радовали што ће
ући у страховиту битку за Верден, јер су
чули да се тамо не даје уобичајено мршава,
већ контраофанзивно (богато) следовање.
Смрт је, дакле, била мање зло од вечне не-
сташнице хлеба“.